

Μακεδονικά

Τόμ. 22, Αρ. 1 (1982)

Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή

Δ. Κανατσούλη

doi: [10.12681/makedonika.541](https://doi.org/10.12681/makedonika.541)

Copyright © 2014, Δ. Κανατσούλη

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κανατσούλη Δ. (1982). Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή. *Μακεδονικά*, 22(1), 513–514. <https://doi.org/10.12681/makedonika.541>

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δ. Σ α μ σ ά ρ η, 'Ο έξελληνισμός τῆς Θράκης κατὰ τὴν ἑλληνικὴ καὶ ρωμαϊκὴ ἀρχαιότητα. Διδακτορικὴ διατριβή, Θεσσαλονίκη 1980, 8ον, σ. 406.

Ἡ διατριβὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη, λόγῳ τῆς σφαιρικότητός της, ἓνα πραγματικὸ ἔργο ὑποδομῆς γιὰ τὶς περαιτέρω θρακολογικὰς ἔρευνες, ἐνῶ συγχρόνως καλύπτει ἓνα μενάλον κενὸ στῆ διεθνῆ θρακολογικὴ βιβλιογραφία. Τὸ φαινόμενο τοῦ έξελληνισμοῦ τῆς Θράκης πέρασε ἀπαράτηρητο ὡς τῶρα ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας ἐρευνητὰς ποὺ ἀσχολήθηκαν, τόσο ἀπὸ ἱστορικὴ ὅσο καὶ ἀπὸ ἀρχαιολογικὴ ἄποψη, μὲ τὸ ἑλληνικὸ τιμημα τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πάλι οἱ Βούλγαροι ἐπιστήμονες, ποὺ ἀσχολήθηκαν τόσο συστηματικὰ καὶ ἐντατικὰ μὲ τὴν ἔρευνα τῆς Βουλγαρικῆς Θράκης καὶ ἔχουν αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὸ προβάδισμα στῆ «θρακολογία», ἀγνόησαν—προφανῶς γιὰ λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος—τὸ φαινόμενο τοῦ έξελληνισμοῦ καὶ ἔστρεψαν ὅλη τὴν προσοχὴ στὸ νὰ διογκώσουν τὸν ἱστορικὸ ρόλο τῶν Θρακῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἀποτελέσμα τῆς βουλγαρικῆς αὐτῆς «στρατηγικῆς» ἦταν νὰ ἀρχίσει ἡ «θρακολογία» στὰ πρῶτα κιάλια βήματα τῆς διεθνοποίησής της νὰ παίρνει ἓνα δρόμο ποὺ ἔξεφυγει ἀρκετὰς φορὰς ἀπὸ τὶς σωστὰς κατευθύνσεις τῆς ἀληθινῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας. Ἐτσι ἡ εἰκόνα ποὺ δόθηκε ὡς τῶρα γιὰ τὴν ἀρχαία Θράκη ἦταν μονόπλευρη καὶ πολὺ σκοτεινὴ, ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος ὅτι ἀγνόηθηκε ὁ ἱστορικὸς ρόλος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Θράκης. Μὲ τὴν παρούσα ὁμῶς διατριβὴ, ὅπου διερευνῶνται συστηματικὰ καὶ σφαιρικὰ οἱ ποικίλες σχέσεις (πολιτικῆς, οικονομικῆς, κοινωνικῆς, θρησκευτικῆς, γλωσσικῆς κ.ἄ.) μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Θρακῶν, διαφωτίζεται πλήρως ἡ ἱστορία τῆς Θράκης καὶ ἀντιμετωπίζονται, σὲ σωστὰς πιά βάσεις, ποικίλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας.

Μὲ τὴν προσπάθεια τῆς διεισδυτικῆς διερεύνησης τοῦ προβλήματος τοῦ έξελληνισμοῦ διαφωτίζονται παράλληλα πολλὰ ἄλλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας καὶ δίνονται πλούσια νέα στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας καθὼς καὶ τὶς βοηθητικὰς, τὶς συμπληρωματικὰς καὶ τὶς συγγενικὰς ἐπιστῆμες τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας. Ἐτσι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορικὴ γεωγραφία, ἡ διατριβὴ προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιὰ τὴ γεωπολιτικὴ καὶ γεωστρατηγικὴ σημασία τῶν θέσεων τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν καὶ γενικότερα τῆς Θράκης, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ συγκοινωνιακὴ γεωγραφία (κυρίως γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ λειτουργία τῶν χειραῖων καὶ θαλάσσιων δρόμων τῆς Θράκης), γιὰ τὴν ἱστορικὴ τοπογραφία (προσδιορισμὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικράτειας τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, τοπογραφικὴ σχέση μεταξὺ τῶν θρακικῶν οἰκισμῶν καὶ τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν), καθὼς καὶ πολὺτιμα στοιχεῖα γιὰ τὴ σημασία τῶν γεωγραφικῶν παραγόντων στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ζωὴ τῶν Θρακῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορικὴν δημογραφία, ἡ διατριβὴ προσφέρει πολλὰ νέα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἔθνολογικὴ σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης, γιὰ τὴν κινητικότητα τοῦ πληθυσμοῦ (ἐξωτερικὴ μετανάστευσις, ἐποικισμοί, ἀποικισμοί), γιὰ τὶς δημογραφικὰς συνέπειες τοῦ δουλεμπορίου καὶ γιὰ τὴν δημογραφικὴν πολιτικὴν τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ρωμαίων στῆ Θράκην.

Στὴν ἔρευνα τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἱστορίας, ἡ διατριβὴ προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τὸ ἑλληνοθρακικὸ εἰσαγωγικὸ καὶ ἔξα-

γαγικό εμπόριο, την αγροτική οικονομία, την οικονομική πολιτική τών Ἑλλήνων καί τών Ρωμαίων στή Θράκη, τήν οικονομική λειτουργία τών ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Θράκης, τή δημοσιονομική πολιτική τών Θρακῶν βασιλείων, τήν κοινωνική δομή τῆς Θράκης, τήν κοινωνική καί νομική θέση τών Θρακῶν πού ζοῦσαν μέσα στίς ἑλληνικές ἀποικίες, τήν κοινωνική πολιτική τών Ἑλλήνων ἀποίκων καί τών Ρωμαίων καί τίς κοινωνικές σχέσεις τῶν διαφόρων ἔθνικων ὁμάδων τῆς Θράκης.

Πολύτιμη ἀκόμα στοιχεῖα προσφέρει ἡ διατριβή στήν ἱστορία τῶν ἀρχαίων λατρειῶν, στήν ἱστορία τῆς τέχνης, καθῶς καί στόν τομέα τῆς γλωσσολογίας (εἰδικότερα τῆς ἀνθρωπωνυμολογίας καί τοπωνυμολογίας). Κυρίως ὁμως ἡ διατριβή ἀποτελεῖ σπουδαία συμβολή στήν ἐπιγραφική ἐρευνα τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχάς δίνει ὅλη τή σχετική ἐπιγραφική βιβλιογραφία, πού εἶναι πολυτιμότερη γιά τίς μελλοντικές ἐρευνες, λόγω τῆς ἔλλειψης ἐνός corpus ὄλων τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Θράκης μέ τή γεωγραφική ἔκταση πού εἶχε κατά τήν ἀρχαιότητα. Ἐπειτα ἡ διατριβή προσφέρει τά ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιά τὸ σχολιασμό καί τή βαθύτερη κατανόηση τοῦ καινούργιου ἐπιγραφικοῦ ὕλικου πού θά δημοσιευτεῖ μελλοντικά ἀπό τοὺς ἐρευνητές.

Γενικά ἡ διατριβή ἀποτελεῖ πολύτιμη συμβολή στήν ἐρευνα τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἰδιαίτερα ὁμως τῆς ρωμαϊκῆς, ἐφόσον τὸ περισσότερο ὕλικό (κυρίως ἐπιγραφικό καί νομισματικό) πού χρησιμοποιεῖται ἀνήκει στή ρωμαϊκή ἐποχὴ καί συγκεκριμένα στόν αὐτοκρατορικό χρόνο. Ἐστὶ στήν οὐσία ἡ διατριβή φωτίζει τήν πολιτική καί κυρίως τήν πολιτιστική ἱστορία τριῶν ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν: τῆς Θράκης, τῆς Κάτω Μοισίας καί τῆς Μακεδονίας (τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματός της). Γιατί στὸ ἔδαφος τῶν ρωμαϊκῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐκτείνονταν, ὅπως εἶναι γνωστό, τὰ ὄρια τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, προσφέρει ἡ διατριβή πολλὰ νέα στοιχεία πού ἀφοροῦν γενικότερα προβλήματα τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας, ὅπως εἶναι ὁ ρωμαϊκὸς ἀποικισμός, ἡ ἀμυντική, οἰκονομική καί ἐπαρχιακὴ πολιτικὴ τῆς Ρώμης, ἡ διάδοση τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ καί τῆς λατινικῆς γλώσσας στίς ἐπαρχίες τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, οἱ σχέσεις τῶν Ρωμαίων μέ τοὺς ντόπιους κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν κ.ἄ.

Δ. ΚΑΝΑΣΤΟΥΛΗΣ

Γεωργίου Δημητροκάλλη, Οἱ δικογχοὶ χριστιανικοὶ νοαί, Ἀθήνα 1976, 80, σσ. 554, πίν. 635 ἐντός κειμένου, μέ γαλλικὴ περίληψη σσ. 543-547 (ἐκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ).

Ἅ ὁ συγγρ. τοῦ καλαίσθητου καί ὀγκώδους αὐτοῦ τόμου δὲν εἶναι ἀγνωστος στὸ ἑλληνικό καί διεθνὲς ἐπιστημονικό κοινό. Ἦδη πρὶν ἀπὸ τὴν ἐργασία πού θά προσπαθίσουμε νά παρουσιάσουμε στή συνέχεια καί ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἰστορικὴν καί ἐπιγραφικὴν ἐπιμέλειαν, ἔχει γράψει πολυάριθμες μικρὲς καί μεγάλες μελέτες καθῶς καί βιβλιοκρισίες, νεκρολογίες κ.ἄ., καθῶς καί ἄλλα τρία ἄρθρα καί ἓνα βιβλίον σὲ συνεργασία μέ τὸν καθηγ. Ν. Μουστοπούλου.

Τὸ παρὸν βιβλίον, πού ἀντικείμενό του εἶναι οἱ δικογχοὶ χριστιανικοὶ νοαί, χωρίζεται σὲ ἑπτὰ κεφάλαια. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μικρὸ σχετικά Πρόλογον, τὸ Μέρος Ι (σσ. 3-11) εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη στήν προβληματικὴν τοῦ ἔργου. Δίνει τὸν ὀρισμὸν τῶν δικογχῶν νοῶν καί τοὺς διαχωρίζει ἀπὸ τοὺς δίκλιτους: δικογχοὶ εἶναι γενικά οἱ μονόκλητοι (μονόκλητοι) νοαί πού ἔχουν δύο ἀνεξάρτητους χώρους ἱεροῦ ἢ καί δύο ἀψίδες. Πρῶτον δὲ κατὰ τὸ συγγρ. νά διακρίνονται ἀπὸ τοὺς δίκλιτους νοαίς καθῶς καί ἀπὸ τίς παλαιοχριστιανικὰς βασιλικὰς μέ δύο ἀντικρυστὰς κόγχας. Τίς βασιλικὰς αὐτὰς πού βρίσκονται κυρίως στή Βόρεια